

UN MANUSCRIS DE TINEREȚE AL PROFESORULUI G. I. TOHĂNEANU

Printre manuscrisele păstrate de Profesorul G.I.Tohăneanu se află cel pe care îl reproducem alăturat în copie foto și pe care încercăm să-l comentăm minimal. Cele mai multe manuscrise pe care Profesorul le-a păstrat conțin inegalabilele traduceri din opera lui Vergiliu, manuscrise care depun mărturie despre cunoașterea impecabilă a limbii latine, despre inventivitatea lexicală a Profesorului și despre capacitatea sa de găsim directă a soluțiilor optime în ce privește versificația și imaginile traducerii.

Manuscrisul de față (formularea din titlu – **de tinerețe** – va fi imediat justificată) face parte din arhiva „de suflet” a Profesorului, pentru că păstrarea lui nu se justifică altfel din anii 1955-1960, când, probabil, l-a conceput autorul. Erau anii „debutului” său didactic la Universitatea din Timișoara, ani în care a început să publice comentarii pertinente despre poezia românească. Manuscrisul este format din 7 (șapte) file format A4, scrise cu cerneală albastră, file numerotate în colțul din dreapta sus cu creionul (probabil după ce manuscrisul a fost considerat ca încheiat). Presupunerea noastră că numerotarea a fost făcută ulterior încheierii manuscrisului se bazează și pe faptul că textul a fost revăzut sigur, iar intervențiile în text sunt făcute cu același tip de creion (posibil cu același creion) cu care sunt numerotate paginile. În afara celor 7 file numerotate, manuscrisul mai are două file (la începutul lui) nenumerotate (cărora le vom spune **a** și **b**) și care fac iarăși dovada că textul manuscrisului este din tinerețea Profesorului. Manuscrisul nu are titlu, dar se poate deduce ușor din conținutul său că este o formă incipientă a comentariilor despre limba și stilul operei poetice a lui Tudor Arghezi. Câteva cuvinte despre filele nenumerotate. Textul incipient

al unui comentariu despre poezia argheziană a fost abandonat la mijlocul filei **b**. După formulările de pe filele **a** și **b** se vede că Profesorul n-a fost mulțumit de felul în care debutase comentariul său despre Arghezi. Multe aprecieri exprimate prin adjective superlative, rânduri șterse, repetiții nepotrivite stilului Profesorului determină renunțarea la acest început de comentariu. Iată câteva sintagme: „conținut, prin adâncime și vastitate, tulburător”, „marele poet a fiert și a strecurat densele ei sucuri [ale limbii, n.n.]”, „ungherele tainice – de o tainică frumusețe – ale limbii”, „limpezi și mândre cupole, cu largi și profunde ecouri” etc.

Cele 7 file numerotate sunt acoperite de scrisul, ușor înclinat spre dreapta, al Profesorului pe o singură față, cu excepția filelor 2 (unde, pe verso, este transcrisă o strofă dintr-un poem arghezian) și 7 (în care, pe verso, se încearcă o concluzie a comentariului din articol). Calitatea hârtiei, „ezetarea” în unele formulări și, mai ales, confruntarea cu viitoarele exegeze stilistice despre poezia lui Arghezi ne întăresc convingerea că e un manuscris **de tinerețe**. Unele formulări despre ritmul arghezian, despre sintaxa poeziei argheziene (dislocările sintactice, densitatea exprimării, contragerea prin participiu, gerunziu sau adjectiv) au fost reluate (de cele mai multe ori ca idee) în studiile ulterioare despre Arghezi: *Elemente de sintaxă poetică în stilul lui Tudor Arghezi*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 1, *Sintaxa poetică a lui Tudor Arghezi. Ordinea cuvintelor*, în „Scrisul bănățean”, 1961, nr. 2 și *Sintaxa operei poetice a lui Tudor Arghezi* (text definitiv în volumul **Dincolo de cuvânt**, București, 1976, pp. 152-181). Corecturile sunt puține, în general exemple din opera poetică argheziană, adăugate textului, care vin să întărească formulările exegetului. Cu creionul sunt subliniate formulările esențiale (probleme care formează osatura comentariului) și unele din vocabulele și sintagmele poetului, care sunt discutate de Profesorul G. I. Tohăneanu. Manuscrisul este valoros și interesant prin valoarea sa documentară, oferind celor interesați o mostră din laboratorul de lucru al Profesorului.

Prof. Ligia Tohăneanu

Versul argeșean are, în istoria propriei româ-
 nesti, o situație deosebită: Rea, sau trecut, poet,
 care va fi fost, în același timp, blamat și
 adorat, la aceeași tensiune. Un contrast, prin
 aducime și vastitate, tulburător, Argeșul în
 învesmîntat tu straci de o, pînă la el,
 nemăsurătoare originalitate. Marele poet a spus
 unei dulci violente limbă, a făcut și a strecurat
 sensurile ei neare, cu mîni - de sarice și brădi -
 reavă, și - frîndul aceste esente tari - a
 "preschimbă venind" lor într-o mică strălucire
 și suavă.

Calitatea cerebrală a stilului argeșean
 este densitatea. Foarte multe - și multe
 poezii - opere, rimici și cu vorbe erom - ca
dimensiune Argeș, et o operă caș, cu vorbe
 marinate și putine. Tot Argeșul țării - de
 țară și frumusețe ale limbii - Argeșul le
 pătrunde și le cîntărea; în sfîrșit,
 înțelegînd - în suflul țării și pînă pe
 Neșorul Mioriței - toată ciuda și hor, țară
 și blesteme!
 "dănuș limbii popoului - curată ca lacrima
 Cooșina și ca floarea de colț, frică și în
 steașă și în țară - și frumusețe și erom
 argeșean în timp și în viața ei, și larg și profund ecou."

Statute isi arata puterea ca consiliu
si a sava nopti e ca un zmeu ogot
Pe car framintandu l meste s' ntrual
La magetii pehanul, la-o jumei, s' cinglat.

Topica, artina afect. acur. si a umbelilo siudactive 4
este unel du cog. ubi cu argumelo ale stibulu' a mardupret.
Elemente logice sintagmatici, sint. rufte du raxent la lege,
„dphimati” - ipotezi unel de actul.

Agur, stibul raxi de la fund
Pamirul greu, munit cu busuame
Si cu naxigte, pira ce, notind,
dura - si esapa ^{cutul} ~~busul~~ pe m. ote.

de cele m. m. a' - deterrunantel - atribut sau abilitia
este supradit de deterrunantel tau.

- a) - Pan lectu ba, de hambils moderni -
- hacha bei, richo perbu grasini
cu scara - a unelut, de muji gauri.
- b) - Tacena vorte si le a pinbit
Cao - o facean je nume si rasun

Intr deterrun. a deterrunant de obicaxie, osted de
o punctate scaxi, arie curut, cet x neaxlept,
axena compl. cov. alept., cap. paxu adobte:

Axaxi obaxo - u finu, de abunci, de cariturax.

Axemena vaxu: suid m. elax accoxibile lecturax vid-
axil, notind punit, restabtele m. placaxi
legaxite suid logice subiective axaxend sparaxate.

Traxu m. taxi,
dura, alaburu, paxon

Neaxculdaxi de vaxtal de la staxi

Te a' axunaxit tu plax verde a zote.

Si veru de facu, ale zambile.

Putei te amabile de le rup

Inaxibile de axu Interaxund x remunaxit conaxundul
axaxi intaxibite, o axaxiate de haxi co o paxaxel
sau Interax, axid, rol gramaxical:

Tu te-ai pierdut din drumul lui
 Ca o singurătate fără trântă
 Și promisiunea ta [...] facile
 Pare a fi fost ca să mă amuțească.

Coloș. ob-dub: intron: O țară slova nedua și-e nenumărată
 O lectură mătășită, sușof, din la cășivăni;
 pri' conf. val. suit, pri' conf. obid - sub;

Murle, cadavre de coporare
 Altar de soini; săta, de son;
 Căci nu s'au feli // plăcua înaltă
 Și te mătăș cu mires de flon...

De locația s'are conf. sup. du. ontid. subtot pri'
 con' con' travagi omul ligr. canu, de pri'
 în foarță c'o prog. mize la... con';

Cum o să vie, lungul tău de apăne
 Să-l cânte și un pri' să te feli cal) ?

Artași Talantului nebroumbi a vortila oșșăgi
 în miculea proprii o vitate nevroasă ras subțilită
 scabloră și în caștile unmetrei, în) adverbial
 de comparație (ca) este izolat de termenul de
 comparație:

- Cătoro s' are' și tuine' ca p'ntu. un țara o scara
- Priu' aer' timpu- i' deșparțit de ore
ca - de mureșu. lor - veste șarșape
- Era' - ca ge o blamie de purpura - o scamă.

Deosebirea subiectivă este palpabilă
 pri' amuzanță " roșu lui; pri' mureșu' d'ub,
 și-a lăsat pe sus cu școagui, de luiști s' mureș,
 și la căpma s' ligrui, de d'ub. o poruncă

Mulată petală și o gură al roșii, cum năvăle săie -
rupt din graul ce n'are năvăle pe vite, seșie
și fulger și arde și frumete unu calu stăgii

Rupt din graul ce n'are năvăle pentru vite al
rotile în săvârșire de ocazie, simțul
lui stăgii - pleacă și be. Să petale de ojal -
fulger și frumete unu calu stăgii.

de la Emanuel - ^{meu} în figura lui ca să se
al curmăli: "ce exprimă adevărul"
rimeai ^{h-a} kiluănt, ca Tudor Stăgii,
men'na stăgii (a verbului poetic)

Să-mi fu verbul limbă
De flacără vastă ce dăstă,
Tăcând ca serpi coră și limbă,
Cu năvăle meu să se stă,
A pata ~~stăgii~~ și stăgii
Ce chipul stăgii și stăgii
Să stă în urma lui băg